

مروری کوتاه بر رابطه حقوقی شورای نگهبان و دیوان عدالت اداری

■ علی تقی نژاد

دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه قم

هرکدام از نهادهای حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران، دارای زیرساخت‌ها و امکانات ویژه‌ای جهت ایفای نقش محوله در چارچوب قانون اساسی و یا قانون عادی هستند و ارتباط آن‌ها با یکدیگر به واسطه وظایف و اختیاراتشان، وسیع یا محدود یا حتی در حد صفر است. به عنوان مثال، رابطه حقوقی مابین مجلس و شورای نگهبان، به جهت تصویب مصوبات و بررسی آن، بسیار مستمر، سریع، گاهی اوقات فوری و فوق العاده است، اما برخی نهادها، چنین رابطه‌ای با هم ندارند. شورای نگهبان طبق قانون اساسی دارای وظایف مشخصی است که برخی از آن‌ها، جزو وظایف اصلی آن نهاد محترم شمرده می‌شود، برخی نیز وظایف فرعی تلقی می‌گردد. اینکه فرعی گفته می‌شود، به این معنا نیست که شورا در قبال آن تعهدی ندارد و لازم نیست اقدامی انجام بدهد، بلکه درجه

اهمیت و اولویت وظایف شورا، در سه حوزه اصلی ختم می‌شود و مابقی، بستگی به شرایط و اقتضای زمانی نظام حقوقی دارد. اما وظایف اصلی شورا به این شرح است: ۱- نظارت شرعی و قانونی بر قوانین و مقررات ۲- تفسیر اصول قانون اساسی ۳- نظارت بر انتخابات. وظایف فرعی شورا نیز به شرح ذیل است:

۱. **حضور و عضویت در برخی مراسم‌ها و شوراها:** بر اساس قانون اساسی، اعضای شورا لازم است در برخی از مراسم‌ها حضور یابند و در برخی از شوراها نیز عضو شوند.
۲. **حضور در مراسم تحلیف رئیس جمهور:** طبق اصل (۱۲۱)، حضور اعضای شورای نگهبان در مراسم تحلیف رئیس جمهور لازم است.
۳. **حضور ضروری در مجلس شورای اسلامی:** مطابق اصل (۹۷) «اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می‌توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند؛ اما وقتی طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در

- مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند» و همچنین طبق اصل (۶۹)، معتبر شمرده شدن مصوبات جلسات غیرعلنی مجلس، منوط به حضور شورای نگهبان و تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان است.
۴. **عضویت در شورای بازنگری قانون اساسی:** به موجب بند (۱) اصل (۱۷۷)، همه اعضای شورای نگهبان عضو شورای بازنگری قانون اساسی می‌باشند.
۵. **عضویت یکی از فقها در شورای موقت رهبری:** با عنایت به اصل (۱۱۱)، در صورتی که مقام رهبری بر اثر بیماری یا حادثه دیگری به صورت موقت از انجام وظایف رهبری ناتوان شود و نیز در زمان فوت، کناره‌گیری یا عزل ایشان توسط مجلس خبرگان تا هنگام معرفی رهبر جدید، شورایایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام، همه وظایف رهبری را به طور موقت به عهده می‌گیرد.
۶. **عضویت فقهای شورای نگهبان در مجمع**